

t o a

a

a

!

b e s c h o u w i n g

kelder/zolder

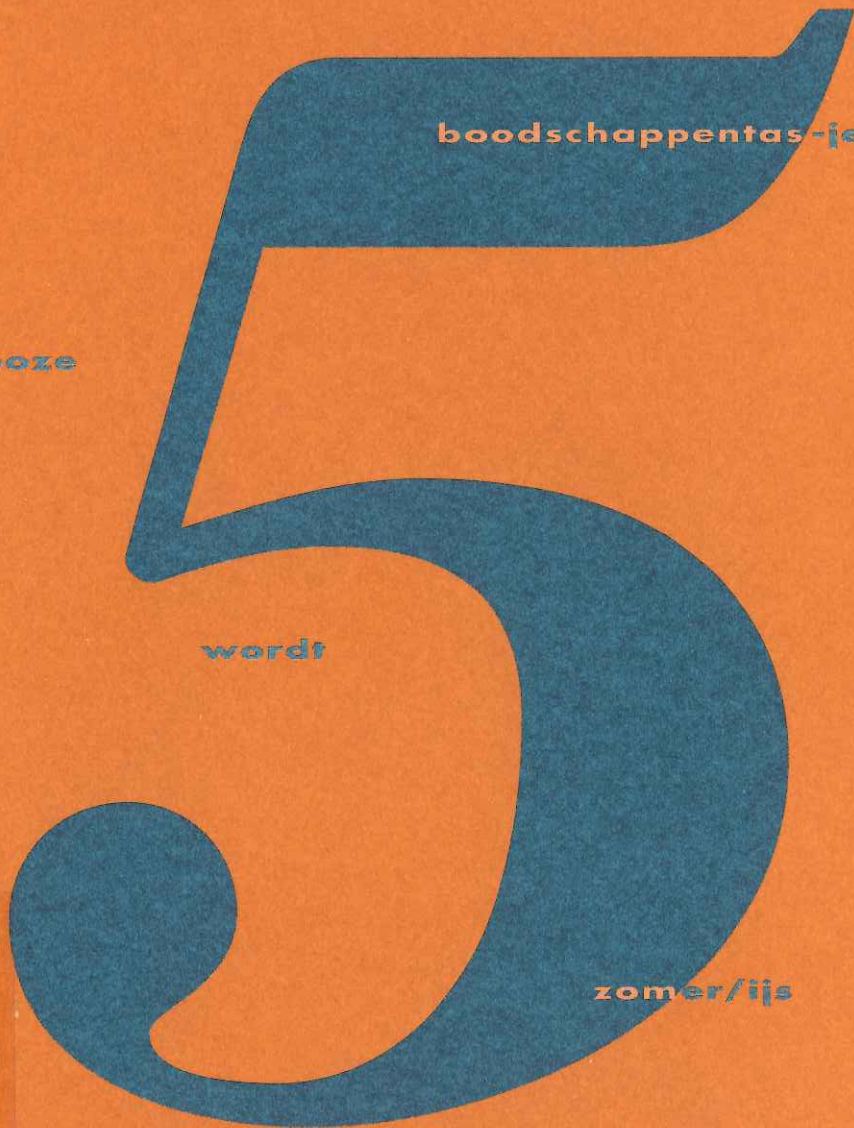
boos/boze

wordt

boodschappentas-je

zomer/ijs

pikdonker

orthotheek

t a a l *b e s c h o u w i n g*

taalmateriaal voor voortgezette tweede taalverwerving

groep 5

Anita Kenbeek

Lies Ravesloot

Els Verschure

illustraties

Gu Zheng

 SWETS & ZEITLINGER
PUBLISHERS

COLOFON

tekst: Anita Kenbeek, Lies Ravesloot & Els Verschure
illustraties: Gu Zheng
omslagontwerp: José Overtoom
layout: Frank Tseng
druk: Bedrijfsservice & Support Utrecht bv.

© 1995 ABC Amsterdam
1997 ABC Amsterdam, tweede herziene druk
1998 ABC Amsterdam, derde druk
2002 ABC Amsterdam, vierde druk

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand,
of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze,
hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën,
opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

ISBN 90 72271 35 1
Swets bestelnummer 4032.02

INLEIDING

De methodes voor voortgezette tweede taalverwerving bieden geen volledig pakket voor het taalonderwijs aan meertalige leerlingen. In dergelijke methodes is de aandacht vooral gericht op taalbeheersing met het accent op mondeling taalgebruik en mondelinge oefensituaties. Voor tweede taalverwervers is dat het fundament voor een goede beheersing van het Nederlands. Voor het taalbeschouwingsonderwijs blijft men dan aangewezen op de reguliere taalmethodes. Het taalgebruik in deze methodes is meestal veel te moeilijk voor deze categorie leerlingen. Bovendien wordt veel kennis bekend verondersteld, waardoor een groot aantal lesjes het doel voorbij schiet.

Om die reden is voor de OVB-scholen in Amsterdam-Oost die met een methode voor voortgezette tweede taalverwerving werken dit pakket aanvullende oefeningen samengesteld. Het betreft aanvullend materiaal voor de leerjaren vier tot en met acht. TAALBESCHOUWING is een heruitgave van dit pakket. De oefeningen die in de vorige uitgave te moeilijk bleken, zijn in deze uitgave verwijderd.

TAALBESCHOUWING is geen taalmethode, maar wel een pakket aanvullende oefeningen. Het bestaat uit vijf delen, die bestemd zijn voor groep vier tot en met groep acht. Het is ontwikkeld voor scholen met veel meertalige leerlingen, voor scholen die niet in bestaande methodes willen strepen, voor scholen die geen taalmethode meer volgen en voor scholen die bestaande methodes te moeilijk vinden. Het wordt gebruikt voor meertalige leerlingen, die het reguliere pakket (nog) niet kunnen volgen, als remediërend materiaal en op scholen voor speciaal onderwijs. De uitleg en woordkeus is eenvoudiger dan in reguliere methodes, maar de eindtermen wijken niet af van het reguliere programma.

Achterin het boekje is een overzicht opgenomen van de deelvaardigheden. Er is geen deelleergang spelling opgenomen omdat daar goede afzonderlijke methodes voor bestaan. De delen vier, vijf en zes sluiten met blokindeling en thema's aan bij Allemaal Taal. TAALBESCHOUWING kan echter naast elke methode voor mondeling taalgebruik worden gehanteerd.

De lesjes in groep vier zijn kort. Dit heeft te maken met het AVI-niveau (2) en de motorische schrijfvaardigheid die nog gering is. Daarnaast worden in het materiaal voor het eerste half jaar geen hoofdletters gebruikt omdat de kinderen deze nog niet kennen. Het materiaal sorteert alleen effect als de lesjes mondeling aangeboden worden. Bij de meeste invuloefeningen zijn alternatieven aangegeven, zodat de kinderen de oefeningen na instructie zelfstandig kunnen maken. Nabespreking vergroot het rendement. De sterretjes-oefeningen (*) zijn wat moeilijker en bieden de mogelijkheid om te differentiëren. Voor de groepen zeven en acht zijn aparte modules werkwoorden, woordbenoemen, ontleden en interpunctie opgenomen, die voldoen aan de eindtermen Nederlandse Taal. Deze modules zijn bedoeld als herhalingsstof, maar kunnen ook heel goed een uitgangspunt zijn om de stof te behandelen. Ze kunnen door het hele jaar heen naar keuze worden ingezet.

TAALBESCHOUWING is samengesteld door Anita Kenbeek, Lies Ravesloot en Els Verschure. De illustraties in deze heruitgave zijn van Gu Zheng naar idee van onder andere Louis Alarcon en Bettina IJland.

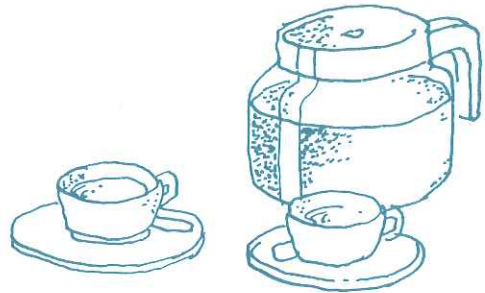
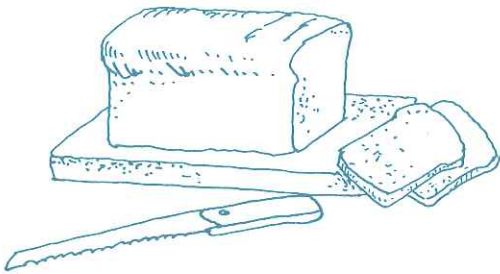
De tweede druk is herzien op basis van reacties van gebruikers.

1 Plakken maar!

(samenstelling)

We gaan een nieuw woord maken van twee woorden.
Schrijf de hele zinnen in je schrift.

- 1 Een *bak* voor *planten* heet een
- 2 *Krijt* voor het *bord* noem je
- 3 De *les* waar je *muziek* krijgt heet
- 4 Een *boek* waar je *woorden* in op kunt zoeken
noem je een
- 5 Het *mes* waar je *brood* mee kunt snijden heet
- 6 De *plank* waar je *brood* op snijdt heet
- 7 De *pot* voor de *koffie* noem je een

2 Anders gezegd.

(woordvorming)

Soms kun je hetzelfde op twee manieren zeggen.
De zware tas - de tas is zwaar.

Schrijf alle twee de stukjes in je schrift.

1 de lieve baby	de baby is
2 de stoute jongen	de jongen is
3 het dikke meisje	het meisje is
4 de kleine jongen	de jongen is
5 de rode bloem	de bloem is
6 de warme muts	de muts is
7 het bruine paard	het paard is
8 een leuke mop	de mop is

BLOK 1

SAMEN

3 Steeds langer.

(zinskern)

Ik loop.

Ik loop met Karin.

Probeer jij dat ook eens. Schrijf alleen de lange zin in je schrift.

1 Ik kijk

Ik kijk

2 Jij fietst

3 Mijn moeder gaat

4 De juf leest

5 Jouw oma zit

6 Zijn vader werkt

4 Maak de zinnen zonder vraag.

(zinsvolgorde)

Begin telkens met het schuingedrukte woord.

Schrijf de zinnen zonder vraag in je schrift.

Gaat *zijn* moeder naar school?

Zijn moeder gaat naar school.

1 Is *dat meisje* ziek?

Dat meisje

2 Heeft *je vader* dat boek gelezen?

3 Kan *Sonja* zwemmen?

4 Drinkt *Murat* wel eens koffie?

5 Eten *zij* altijd om zes uur?

6 Mag *je broertje* die film zien?

5 Precies andersom.

(tegenstellingen)

Er staan steeds twee zinnen. In de tweede zin moet je een woord invullen, dat het tegenstelling is.

Kies uit: vroeg - vakantie - koud - dicht bij - regen

1 Nu moeten we weer *naar school*.

Vorige week hadden we nog

- 2 We waren *ver* weg in Marokko.
we waren onze vrienden.
- 3 We gingen vaak *laat* naar bed.
Nu moeten we weer op.
- 4 Daar scheen de *zon* heel vaak.
Hier is er bijna elke dag
- 5 In de zomer is het *warm*.
In de winter is het

6* Zinnen maken.

(zinsstructuur)

Maak zelf nieuwe zinnen. Kies uit elk vak een stuk.
Vraagzinnen mogen ook. Je begint dan met een woord uit
het middelste vak. Denk aan de hoofdletters aan het begin en
de punt aan het eind.

ik
mijn tante
de meester
de bakker

bakt
eet
schrijft
verkoopt

een brief
koek
brood
patat

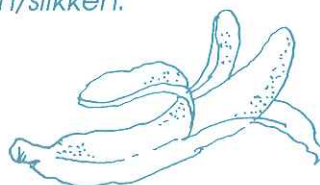

7* Wat hoort erbij?

(denkrelaties)

Kies het goede woord. Schrijf de zinnen in je schrift.

- 1 Na de lente komt de *herfst/winter/zomer*.
- 2 Een appel is *rond/plat/vierkant*.
- 3 Een auto kan snel *kruipen/vliegen/rijden*.
- 4 Het tocht: doe het raam *open/dicht/achter*.
- 5 Water is *droog/nat/vochtig*.
- 6 Met een boot kun je *zwemmen/rijden/varen*.
- 7 Een banaan is *hard/taai/zacht*.
- 8 Aan een ijsje kun je *drinken/likken/slikken*.

Blok 2

1 Maak het kleiner.

(verkleinwoorden)

Een *kleine les* is een *lesje*.

In deze les ga je de woorden klein maken.

Zet er steeds *-je* achter.

1 Ik moest lachen om het grap. . . van Murat.

2 Ik heb vandaag een bloes. . . gekregen.

3 Wat heb jij een mooi doek. . . om je hoofd.

4 Aan mijn armband hangt een oud munt. . .

5 Er is geen wolk. . . aan de hemel.

6 In dat kleine boek. . . staan mooie tekeningen.

7 Dat lied. . . gaat over een aap.

8 Het krijgt. . . is op de grond gevallen.

2 Spelletjes doen.

(zinsvolgorde)

De stukjes van de zinnen staan door elkaar.

Maak ze weer goed.

Begin met het schuingedrukte stukje.

1 's Avonds - een spelletje - doen wij - vaak

2 van kaarten - *Mijn broer* - houdt

3 kwartetten - *Ik vind* - het leukst.

4 winnen - altijd - *Mijn zus* - wil

5 krijgen we - *Soms* - ruzie.

6 boos - *Dan* - mijn moeder - wordt.

3 Zoek het goede woord erbij.

(persoonsvorm)

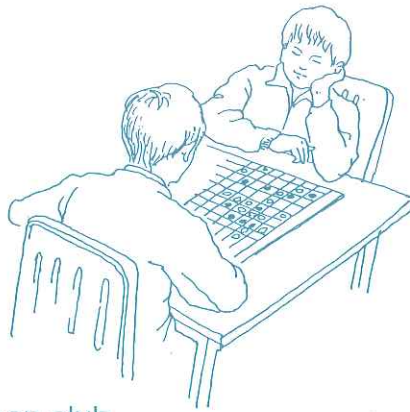
Kies het goede woord. Schrijf de zinnen in je schrift.

Kies uit: vind - vinden - speelt - spelen - kan - hebben

1 Ik dammen een leuke sport.

2 jullie dat ook?

3 Ali heel goed dammen.

- 4 Hij op een club.
 5 Volgende week ze een wedstrijd.
 6 Mustafa en Kadir ook mee.

4 Wat hoort er niet bij?

(denkrelaties)

In elke regel hoort er één woord niet bij.
 Schrijf dit lesje over.
 Laat de woorden weg, die er niet bij horen.

1 klas	: boek - schrift - pen - bal
2 boek	: bladzij - stickers - regels - plaatjes
3 schrift	: sticker - plant - lijntjes - pen
4 bord	: krijt - wissel - lijm - spons
5 muziek	: zingen - vrolijk - schaar - liedje
6 gym	: brug - straat - ringen - mat

5 Op tijd op school.

(taalschat)

Lees het verhaaltje door. Vul de goede woorden in.
 Schrijf de zinnen in je schrift.

Kies uit: vanmorgen - vanavond - gisteren - morgen

- 1 ging ik laat naar bed.
 2 Daarom kon ik niet goed opstaan.
 3 Ik was te laat op school.
 4 ga ik op tijd naar bed
 5 Dan ben ik weer op tijd op school.

Blok 2

6* Kies het goede woord.

(persoonsvorm)

Vul de goede woorden in. Schrijf de zinnen op.

Kies uit: gaat - gaan - maakt - maken - speel - spelen -
vertelt - vertellen.

- 1 Karin een lesje.
- 2 Jos en Ahmed op straat.
- 3 De juf een leuk verhaal.
- 4 Mijn broertje naar de kleuterschool.
- 5 Ik graag met lego.
- 6 We een mooie tekening.
- 7 Mijn opa en oma vaak over vroeger.
- 8 Straks we buiten spelen.

7* Wie doet het?

(voornaamwoorden)

Vul in wie het doet. Kies uit hij of zij.

Bij *zijn* hoort *hij*.

Bij *haar* hoort *zij*.

- 1 legt haar pen op tafel.
- 2 heeft zijn pen vergeten.
- 3 trekt zijn jas aan.
- 4 Trekt haar jas niet aan?
- 5 Stoot haar glas om?
- 6 stoot zijn hoofd.
- 7 heeft zijn werk netjes gemaakt.
- 8 Hoeveel fout heeft in haar werk?

1 Man of vrouw?

(woordvorming)

Bij het woord *vriend* weet je, dat het over een man gaat.

Bij *vriendin* gaat het over een vrouw.

In dit lesje gaat het steeds over een vrouw.

Vul de goede woorden in. Schrijf de zinnen in je schrift.

1 De boer en de boer. . . gaan naar de markt.

2 De leeuw. . . in Artis heeft twee jongen.

3 Beatrix is koning. . . van Nederland.

4 In Chinese sprookjes gaat het vaak over een keizer. . .

5 In dat eethuis werkt een goede kok. . .

6 Een tijger. . . is het vrouwtje van de tijger.

2 Maak de zinnen af.

(zinsstructuur)

Maak de zinnen af. Kies een stukje uit, dat goed past.

Het meeste kan maar op één manier.

1 Wij moesten lachen	aan mijn oma
2 Wij lopen	naar de tandarts
3 Ga je mee?	bij de bakker
4 Ahmed vertelde een verhaal	naar de speelplaats
5 Ik schrijf een brief	met de bus
6 Ik koop brood	op de post
7 Ik ga naar mijn tante.	naar de slager
8 Murat leest	om die mop
9 Carla doet de brief	In een stripboek
10 Mijn zusje moet	aan ons

Blok 3

3 Zoek het goede woord.

(persoonsvorm)

Kies het goede woord en schrijf de zinnen in je schrift.

Kies uit: heb - hebben - krijgt - krijgen -
huilt - huilen - lacht - lachten

- 1 Jouw broertje als hij pijn heeft.
- 2 Grote kinderen bijna nooit.
- 3 Debbie om die grap.
- 4 Die jongens ons uit.
- 5 Ik pijn in mijn keel.
- 6 Drie kinderen in de klas griep.
- 7 Tanja een cadeautje.
- 8 Wij een moeilijke som.

4 Een jongen of een meisje?

(voornaamwoorden)

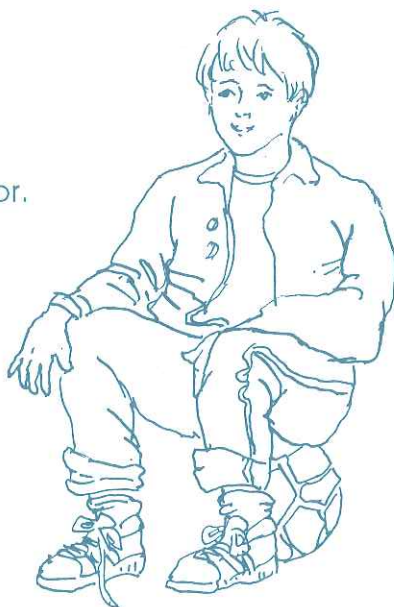
Weet je het nog?

Als het over een jongen gaat, zeg je *hij*.

Als het over een meisje gaat, zeg je *zij*.

Laat in je schrift de namen weg en vul *hij* of *zij* in.

- 1 *Murat* komt te laat op school.
Hij komt te laat op school.
- 2 *Fatima* woont naast ons.
- 3 *Mijn tante* komt vanavond.
- 4 *De meester* leest een verhaal voor.
- 5 *Latifa* heeft een mooie jurk.
- 6 *Karel* zit op voetballen.
- 7 *Farida* snoept veel.
- 8 *Bianca* leest een boek.

5 Wat hoort er nog meer bij.

(denkrelaties)

Zoek telkens twee zinnen bij elkaar.
Lees eerst alle zinnen door.
Schrijf ze achter elkaar in je schrift.

- 1 Het is warm vandaag.
- 2 Ik heb dorst!
- 3 De zon schijnt de hele dag.
- 4 De vakantie is voorbij.
- 5 Om 10 uur begint de pauze.

- a We moeten weer naar school.
- b Mam, mag ik wat drinken?
- c We gaan tikkertje spelen.
- d Ga je straks mee zwemmen?
- e De planten hebben water nodig.

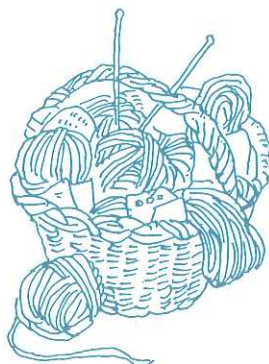

6* Nieuwe woorden maken.

(samenstellingen)

Je gaat nieuwe woorden maken van twee stukjes.
Let op, je kunt ze niet zómaar aan elkaar plakken.

- 1 Een *potlood* waar je mee *kleurt* is een
- 2 Een *schrift* waar je in *schrift* is een
- 3 Een stukje *gum* om iets uit te *vlakken* is een
- 4 Een *boek* waar je in *leest* is een
- 5 Een *pen* waar je mee kunt *breien* is een
- 6 Een *bank* waar je óók op kunt *slapen* is een
- 7 Een *tafel* waar je aan kunt *eten* is een
- 8 Een *plank* waar je op kunt *strijken* is een

Blok 3

7* Steeds langer.

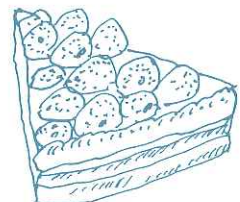
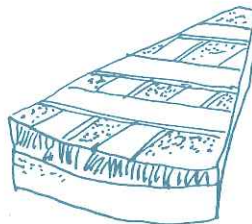
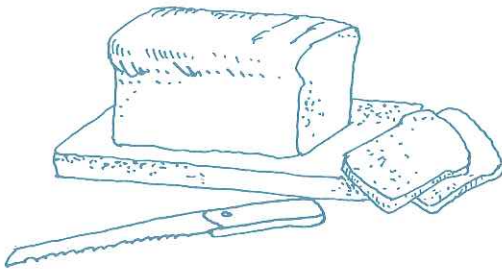
(zinskern)

Verzin zelf wat er in de volgende zinnen gebeurt.

Dit kan op veel manieren.

Als je klaar bent, is het leuk om eens te kijken
wat je buurvrouw of buurman heeft ingevuld.

- 1 Ik loop naar
- 2 Mijn moeder denkt aan
- 3 De dokter kijkt naar
- 4 De juf zoekt
- 5 Frank leest
- 6 De bakker verkoopt
- 7 Igor maakt graag
- 8 Tanja lust geen

1 **Nieuwe woorden maken!**

(samenstellingen)

Sommige woorden zijn nog niet af.
Schrijf de zinnen in je schrift.

Kies uit: tafel - kast - sleutel - mes - mand - bus - tas - kamer

- 1 Mijn boodschappen. is erg zwaar.
- 2 Gister was ik de huis. vergeten.
- 3 Wij hebben een douche in de bad.
- 4 Onze keuken is te klein voor een keuken.
- 5 In de koel. blijft de boter hard.
- 6 Een groot stuk vlees snijd je met een vlees.
in mooie plakken.
- 7 De vuile was moet in de was.
- 8 Is er veel post in de brieven.?

2 **Anders gezegd.**

(woordvorming)

Soms kun je hetzelfde op twee manieren zeggen.
Weet je het nog?

Schrijf telkens de hele zin over.

Zet een streep onder *zwaar* en *zware*, *klein* en enz.

1 De tas is <i>zwaar</i> .	de <i>zware</i> tas
2 De keuken is <i>klein</i> .	een keuken
3 De boter is <i>hard</i> .	de boter
4 De was is <i>vuil</i> .	de was
5 De bloemen zijn <i>mooi</i> .	de bloemen
6 Een konijn is <i>zacht</i> .	het konijn
7 De juf is <i>leuk</i> .	de juf
8 De trap is <i>donker</i> .	de trap

Blok 4

3 Maak de zinnen los.

(zinnen onderscheiden)

Het verhaaltje dat hier staat is niet zo goed te lezen.
Zoek de zinnen. Schrijf het verhaaltje goed in je schrift.
Denk aan de hoofdletters en punten.

In onze straat staan veel oude huizen ze zijn bezig om ze te vernieuwen ons huis komt volgend jaar aan de beurt dat lijkt me heel fijn ons huis wordt dan veel mooier in de badkamer komt een bad ik krijg dan een grotere kamer ik kan bijna niet wachten

4 Ik ben morgen jarig.

(zinsvolgorde)

Haal de vraag weg uit de volgende zinnen.
Schrijf het verhaaltje in je schrift.

Begin met de schuingedrukte woorden.

Ben *ik* morgen jarig?

Ik ben morgen jarig.

1 Mag *ik* laat opblijven? *Ik*

2 Vindt *mijn moeder* dat goed?

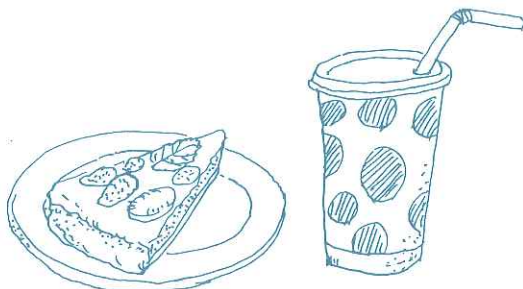
3 Komen *er* veel mensen op bezoek?

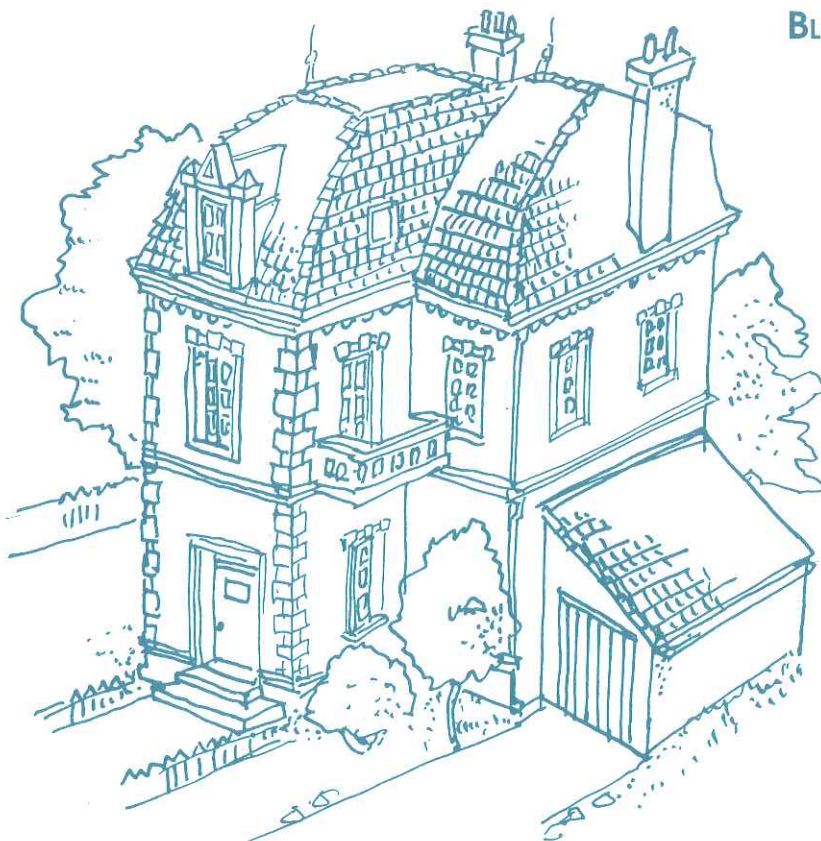
4 Blijven ze allemaal eten?

5 Kookt *mijn moeder* heel lekker eten?

6 Maakt ze een lekker toetje?

7 Hoef *ik* niet te helpen met de afwas?

5 Ons nieuwe huis.

(taalschat)

Lees eerst het hele lesje. Kies het goede woord.
Schrijf de zinnen in je schrift.

Kies uit: huis - bureautje - kamertje - mijzelf -
alles - kamers - buurt - verf

- 1 Vroeger woonden we in een andere b.
- 2 Ons was erg oud.
- 3 Op de deur zat bijna geen meer.
- 4 We hadden ook maar drie
- 5 Nu heb ik een eigen
- 6 Het is niet groot, maar wel voor
- 7 Voor mijn verjaardag vraag ik een
- 8 Dan heb ik wat ik graag wil.

Blok 4

6* Maak de zin heel kort.

(zinskern)

Schrijf alleen de kern van de zin op.

Ik wil naar mijn oma.

Ik wil.

1 Ik fiets naar mijn oma.

2 Zij wacht op mij.

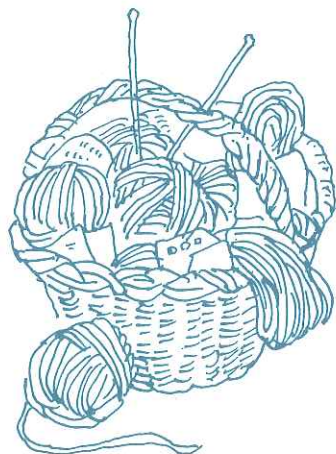
3 Ze maakt thee als ik bij haar ben.

4 Ze bakt vaak lekkere koekjes.

5 Ik blijf meestal een uurtje bij haar.

6 Oma breidt een mooie trui voor mij.

7 Die moet ik straks natuurlijk passen.

7* Zoek het tegengestelde.

(tegenstellingen)

Zoek het woord, dat precies het omgekeerde betekent.

1 Wij wonen op een *bovenhuis*, Saida woont in een

2 Vroeger woonde Steve in een *oud* huis,
maar nu woont hij in een huis.

3 Naast de *lage* huizen staat een blok huizen.

4 Heeft hun huis een *kelder* en een?

5 Dat huis is van *binnen* wit en van roze.

6 De kamer is erg *ruim*, de gang is

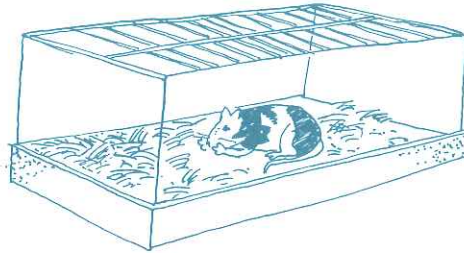
7 *Boven* ons woont Patrick, ons wonen oude mensen.

1 Maak het kleiner.

(verkleinwoorden)

De volgende woorden maak je kleiner
door er *-tje* achter te zetten.
school - schooltje

- 1 Heb je een touw. . . voor dit pakje?
- 2 Dat juffrouw. . . van groep 3 is erg klein.
- 3 Een nachtegaal. . . is een vogel. . . dat erg mooi zingt.
- 4 Als ik thuis kom, geef ik mijn kleine broer. . . altijd
een knuffel . . .
- 5 Mijn vriendje heeft een hamster. . . in een kooi. . .

2 Wie mag het doen?

(zinsstructuur)

Je mag zelf bedenken wie het doet.
Verzin dus een naam of een familie-lid.

- 1 Straks mag met me mee.
- 2 heeft een mooie voetbal.
- 3 Morgen komt op school.
- 4 koopt een lekker ijsje.
- 5 Zet dat boek terug?
- 6 schrijft een brief.
- 7 Vanavond eet bij ons.
- 8 Vanmiddag ga naar de kapper.

Blok 5

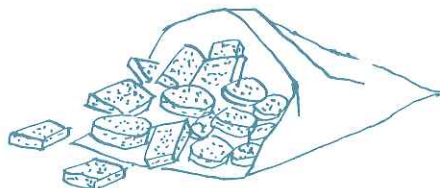
3 Wat doen ze?

(persoonsvorm)

Vul het juiste woord in.

Kies uit: lust - lusten - zing - zingen - wil - willen - krijg - krijgen

- 1 Ik een liedje.
- 2 Wij een liedje.
- 3 Hij een snoepje.
- 4 Wij een snoepje.
- 5 jullie dat doen?
- 6 W. je dat doen?
- 7 L. je een kopje thee?
- 8 jullie een kopje thee?

4 Zoek het omgekeerde.

(tegenstellingen)

Vul het woord in, dat precies het omgekeerde betekent.

Kies uit: lang - oud - zwak - dun - krullend

- 1 Ali is *dik*, Marian is
- 2 Fadla heeft *kort* haar, Sonja heeft haar.
- 3 Ik heb *steil* haar, Kevin heeft haar.
- 4 Ik ben *jong*, mijn opa is
- 5 Mehmet is *sterk*, mijn oma is

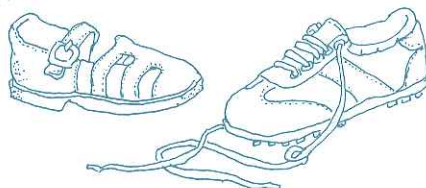
5 Wat hoort er niet bij?

(denkrelaties)

Zoek uit welk woord er niet bij hoort.

Laat dat weg bij het overschrijven.

- 1 schoen : zool - veter - kurk - hak
- 2 been : knie - dij - pink - voet
- 3 mond : tong - kies - teen - tand
- 4 voet : teen - nagel - wang - hiel

6* **Maak de zinnen weer goed.**

(zinsvolgorde)

Zet de stukjes van de zin in de goede volgorde.
Begin met het schuingedrukte stuk.

- 1 had ik - mijn been - *Vorig jaar* - gebroken
- 2 gips - *Er moest* - omheen
- 3 gebeuren - *Dat moest* - in het ziekenhuis
- 4 niet - *Ik kon* - naar school - met dat been
- 5 *Er kwam* - een juffrouw - elke dag - bij mij thuis
- 6 mij - *Zij gaf* - taal en rekenen
- 7 kwam - ook - *Mijn eigen juf* - één keer per week
- 8 kon ik - *Gelukkig* - weer - naar school - na zes weken

7* **Maak er meer van.**

(meervoud)

Eén meisje - veel meisjes.
In de volgende zinnen maak je er meer van
door steeds een -s op de stipjes te schrijven.

Schrijf de hele zin in je schrift.

- 1 Heb jij nog appel. . . gekocht?
- 2 Hier heb je drie kwartje. . . voor een ijsje.
- 3 Mijn vinger. . . zitten onder de verf.
- 4 Mijn moeder lakt haar nagel. . .
- 5 Omar heeft drie broer. . .
- 6 Kom maar op mijn schouder. . . zitten.
- 7 Leg jij de lepel. . . op tafel?
- 8 Die jongen. . . voetballen elke dag.
- 9 Wij moeten twee rijtje. . . sommen maken.
- 10 Fatima heeft mooie cijfer. . . op haar rapport.

Blok 6

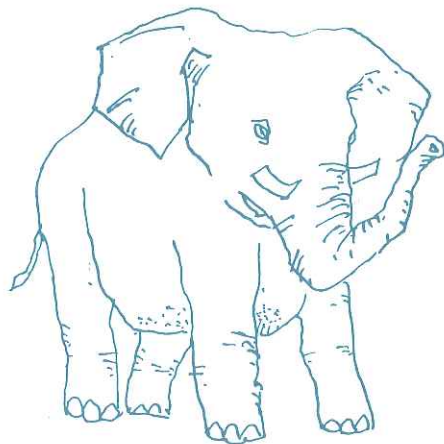
1 Maak er meer van.

(meervoud)

Eén olifant - veel olifanten

Maak de woorden in de volgende zinnen af.
Schrijf de hele zin over.

- 1 Paard. . . kunnen hard rennen.
- 2 Slang. . . schuiven over de grond.
- 3 Leeuw. . . houden van vlees.
- 4 Geit. . . eten planten en gras.
- 5 Konijn. . . graven holen in de grond.
- 6 Dolfijn. . . springen uit het water.
- 7 Veel mens. . . rijden in auto's.
- 8 In een stad zie je veel fiets. . .
- 9 Sommige films gaan over dwerg. . .
- 10 In Nederland zijn geen berg. . .

2 Steeds meer.

(trappen van vergelijking)

erg - erger - ergst

smal - smaller - smalst

- 1 Mijn broer is *sterk*, mijn vader is sterker,
maar ik ben het sterk. . .
- 2 Deze auto is *groot*, die blauwe is gro. . .,
en die groene is het groot. . .
- 3 Deze stift schrijft *dun*, die schrijft,
en deze schrijft het
- 4 Dat grapje is *leuk*, mijn grapje is,
maar jouw grapje is het
- 5 Een stuiver is *klein*, een kwartje is,
en een dubbeltje is het
- 6 Mijn moeder is *dik*, mijn vader is,
maar mijn tante is het

3 Steeds korter.

(zinskern)

Maak de zin zo kort mogelijk.
Schrijf alleen de kern in je schrift.

Wij zingen een leuk liedje - *Wij zingen.*

- 1 Wij mogen vanmiddag naar de film.
- 2 Wij gaan dan met de tram naar de stad.
- 3 Wij kopen bij de kassa een kaartje.
- 4 Dat kost wel zeven gulden.
- 5 Daarna zoeken we een mooie plaats op.
- 6 In de pauze kopen we een zak chips.
- 7 Mijn vriendin zag de film al.
- 8 Zij vond de film heel spannend.

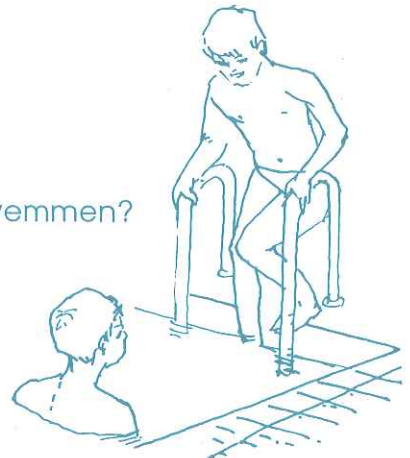

4 De hobby van Saïd.

(zinsvolgorde)

Schrijf dit verhaal over, maar haal de vraag uit de zin.
Denk aan de hoofdletters.

- 1 Houdt Saïd van zwemmen?
Saïd
- 2 Heeft *hij* een 10-badenkaart?
- 3 Betaal je *dan* maar tien keer?
- 4 Neemt *hij* een vriendje mee?
- 5 Gaat Murat *vandaag* mee?
- 6 Vindt Saïd het leuk om wedstrijdjes te zwemmen?
- 7 Denkt *hij* dat hij sneller is dan Murat?
- 8 Heeft *Murat* stiekem geoefend?
- 9 Komen ze gelijk aan?
- 10 Hebben ze zo alle twee gewonnen?

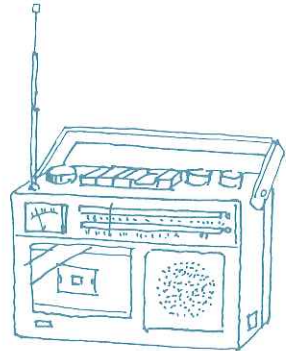
Blok 6

5 Hij of zij.

(voornaamwoorden)

Als het over een jongen gaat, vul je *hij* in,
als het over een meisje gaat, vul je *zij* in.
Vervang de namen door *hij* of *zij*.

- 1 Anja heeft een radio op haar kamer.
Zij heeft een radio op haar kamer.
- 2 Heeft Omar ook een radio?
- 3 Jeswan kijkt vaak naar voetballen.
- 4 Vorig jaar zat Mustafa op turnen.
- 5 Jan houdt van schaatsen.
- 6 Mama gaat elke week zwemmen.
- 7 Tante Ans leest veel boeken.
- 8 Roy kan mooi tekenen.
- 9 Mijn broertje speelt graag met blokken.
- 10 Gina wordt later kapster.

6* Drie keer veranderen.

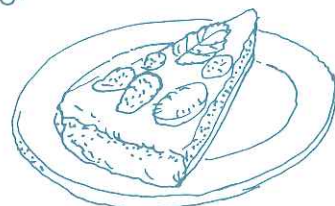
(zinsstructuur)

Verander elk stukje een keer.
Je krijgt dan drie verschillende zinnen.

- 1 Alida koopt koekjes.
Dennis koopt koekjes.
Alida *bakt* koekjes.
Alida koopt *taartjes*.

Doe dat ook met de volgende zinnen:

- 2 Mijn vader heeft een fiets.
- 3 Tante Malika maakt een taart.
- 4 Fadla kleurt een tekening.

SAMEN

7* Wat hoort er niet bij?

(denkrelaties)

Je moet eerst goed lezen en dan pas bedenken,
welk woord er niet bijhoort.

Schrijf in je schrift alleen de woorden die bij elkaar horen.
Schrijf er ook bij, waarom de vierde er niet bij hoort.

(dat is geen; dat kan niet; dat heeft geen)

1 fiets - auto - trein - boom

2 fiets - auto - vrachtauto - taxi

3 tram - metro - auto - trein

4 boot - pont - fiets - vlot

5 fiets - step - auto - rolstoel

Blok 7

1 Maak er mannen van!

(woordvorming)

Een man die wint is een winnaar.

Een vrouw die wint is een winnares.

Maak in de volgende zinnen van alle vrouwen mannen.

1 Die *zangeres* staat al drie weken in de top-tien.

2 In sprookjes komt wel eens een *tovenares* voor.

3 Dit schilderij is van een beroemde *kunstenares*.

4 Als de *prinses* achttien jaar wordt, is er een groot feest.

5 In groep 4 is een leuke *lerares*.

2 Maak de zinnen weer goed.¹

(zinsvolgorde)

Schrijf de zinnen goed in je schrift.

Begin met het schuingedrukte woord.

Denk ook aan de hoofdletters!

1 een spannend boek - is - *de kleine kapitein*

2 lees je - *daarin* - over een lange boottocht

3 gaat - *het verhaal* - over vier kinderen

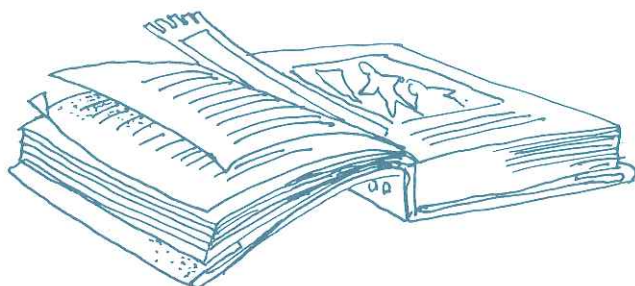
4 bestuurt - *de kleine kapitein* - de boot

5 alleen maar - *bange Toontje* - is - bang.

6 zorgt - voor het eten - *Marinka*

7 voor de machine - zorgt - *Dikke Druif*

8 allerlei avonturen - *de kinderen* - beleven

¹ *De kleine kapitein* is geschreven door Paul Biegel.

3 Zoek het goede woord.¹

(persoonsvorm)

Lees het verhaaltje door. Vul het goede woord in.
Schrijf de zinnen in je schrift.

Kies uit: ging - wordt - vond - had - is - weet - durft - hebben

1 Mijn zusje laatst een heel leuk boek.

2 Het over een kikker.

3 Die kikker verliefd.

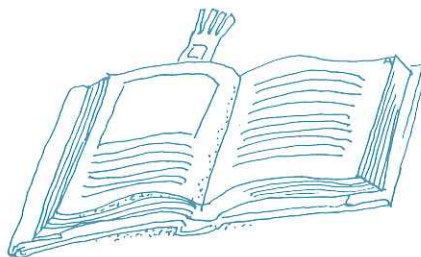
4 Hij alleen niet op wiel

5 En als hij het weet, hij het niet te zeggen.

6 Het heel mooi getekend.

7 We het samen gelezen.

8 Mijn zusje het ook heel leuk.

4 Weet jij er nog een?

(taalschat)

Probeer nog iets te bedenken wat er bij past.

1 je kunt drinken uit

beker - kom - glas -

2 je kunt lezen in

krant - brief - folder -

3 je kunt zwemmen in

zee - rivier - meer -

4 je kunt kleuren met

vetkrijt - verf - inkt -

5 je kunt spelen met

lego - bal - springtouw -

6 je kunt lopen op

slippers - gympen - laarzen -

¹ Dit lesje gaat over het boek *Kikker is verliefd* van Max Velthuis

Blok 7

5 Wat gebeurt er dan?

(denkrelaties)

Zoek bij elke zin het vervolg.

Kies uit de zinnen die onder het lesje staan.

Joep heeft net het verhaal gelezen van

Ali Baba en de veertig rovers.

1 Joep ligt in bed.

.....

2 Hij maakt een lange reis.

.....

3 Joep komt in een warm land.

.....

4 Daar komen rovers aan.

.....

5 Maar er zijn heel veel rovers.

.....

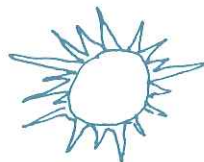
a Dan wordt hij gelukkig wakker.

b Hij reist op een kameel.

c Hij heeft een spannende droom.

d Joep is niet bang; hij heeft een zwaard.

e Het is de woestijn.

6* Maak het kleiner!

(verkleinwoorden)

In de volgende zinnen gaat het om kleine dingen.
Maak de woorden klein door er *-je* of *-tje* achter te schrijven.

- 1 Dit boek. . . is heel spannend.
- 2 Het is maar een kort verhaal. . .
- 3 De plaat. . . zijn erg leuk.
- 4 We hebben net een heel leuk lied. . . geleerd.
- 5 Het ging over zeven muis. . .
- 6 Elk couplet wordt het één. . . minder.

7* Zinnen maken!

(zinsstructuur)

Maak zinnen met de volgende stukken.
Je kunt wel meer dan 60 verschillende zinnen maken.
Je hoeft ze niet allemaal op te schrijven!
Vraagzinnen mogen ook.

Olivia
de meester
mijn oom
Jamal
mijn neefje

leest
koopt
vertelt
vraagt
luistert naar

een boek
een brief
een verhaal
een krant
een liedje

BLOK 8

1 Maak er meer van!

(meervoud)

één voetballer - elf voetballers

In het volgende verhaaltje maak je er meer van;
dat doe je door een -s achter het woord te zetten.

1 De voetballer, . . van dit team spelen goed samen.

2 Dat merken de tegenstander, . . óók.

3 Ons team heeft alle spelletje, . . gewonnen.

4 We hebben niet alleen goede speler, . . .

5 We hebben óók goede keeper, . . .

6 In de kleedkamer, . . is het dan altijd feest.

7 De trainer deelt dan snoepje, . . uit.

8 Soms geeft hij ons blikje, . . frisdrank.

Maak twee rijen in je schrift.

1 voetballer voetballers

2 tegenstander

2 Maak de zinnen los.

(zinnen onderscheiden)

Schrijf het volgende verhaal in je schrift.

Denk aan de hoofdletters en punten.

gisteren verveelde ik me ik wilde met iemand een spelletje
doen er was niemand om mee te spelen het meeste zin had ik
in dammen mijn moeder had nog een spelletje het was een
rond doosje het spelletje heet dammen in je eentje je moet
één schijfje overhouden het was heel leuk

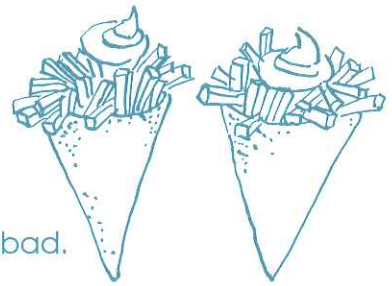

3 Wat doen ze?

(persoonsvorm)

Kies uit: zwemt - zwemmen - koopt- kopen -
roept - roepen - lacht - lachten

- 1 Paula een zak patat.
- 2 Wij een zak patat.
- 3 Ali heel vaak in het zwembad.
- 4 De jongens heel vaak in het zwembad.
- 5 Karima hard om dat stripboek.
- 6 Ali en Petra hard om dat stripboek.
- 7 Glenda Ahmed.
- 8 Wij Ahmed.

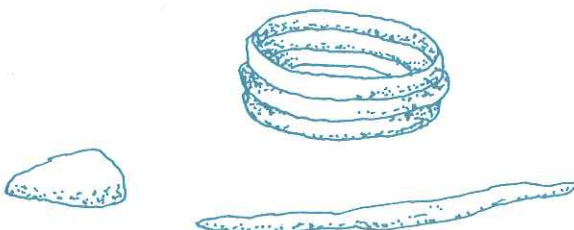
4 Potten bakken.

(taalschat)

Lees de zinnen eerst door en vul dan de goede woorden in.

Kies uit: eerst - eerst - eerst - gisteren -
volgende - toen - dan - daarna - nu

- 1 G. hadden we handenarbeid.
- 2 De juf liet zien wat we gingen maken.
- 3 T. vertelde ze, hoe we dat moesten doen.
- 4 Van klei moesten we rolletjes maken.
- 5 moesten de rolletjes op elkaar.
- 6 N. staan onze bakjes te drogen.
- 7 week zijn ze goed droog.
- 8 E. worden ze in de oven gebakken.
- 9 gaan we ze nog schilderen.

BLOK 8

SAMEN

5 Zo ... als ...

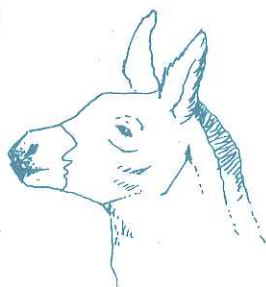
(figuurlijk taalgebruik)

Als iemand heel sterk is, noem je hem zo *sterk als een beer*.

Weet je de volgende uitdrukkingen ook?

Kies uit: ezel - paard - vos - hond - haas - vis

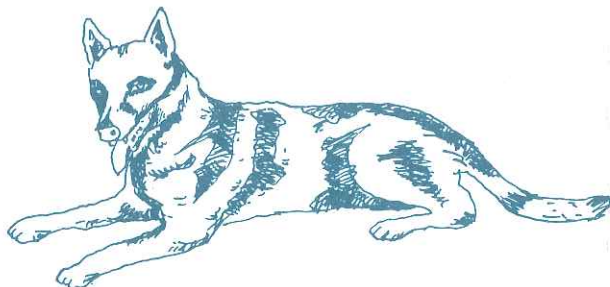
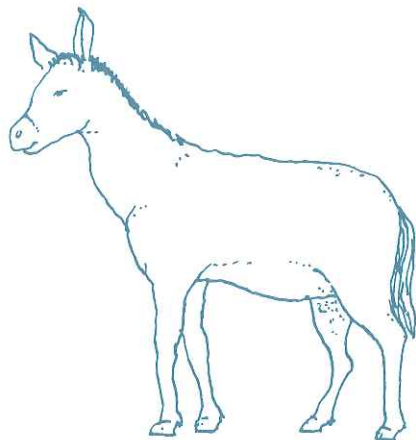
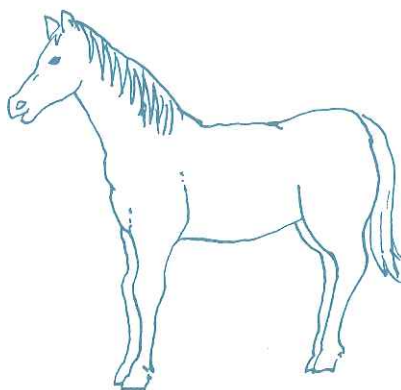
- 1 Zo slim als een
- 2 Zo snel als een
- 3 Zo koppig als een
- 4 Zo moe als een
- 5 Werken als een
- 6 Als een in het water.

Schrijf achter elke uitdrukking wat het betekent.

Kies uit:

- a Je heel erg prettig voelen
- b Heel erg moe zijn.
- c Vreselijk vlug zijn.
- d Heel hard werken.
- e Altijd je zin willen krijgen.
- f Heel erg slim zijn.

6* Weet jij het tweede stukje?

(samenstellingen)

Sommige woorden zijn nog niet af.
Schrijf de zinnen goed op.

Kies uit: doos - poel - nummer - gebouw - veld - slaapje

- 1 Mijn kleine zusje doet nog elke dag een middag.
- 2 In groep drie gebruiken de kinderen een letter.
- 3 Wij wonen in een nieuw flat.
- 4 Ik kan dat huis. nergens vinden.
- 5 Na de regen is het speelveld veranderd in
een modder.
- 6 We kunnen het nu niet gebruiken als voetbal.

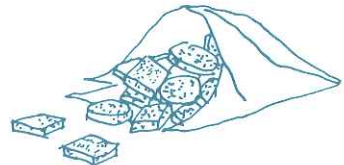
7* Wat wordt er gedaan?

(persoonsvorm)

Lees eerst alle zinnen.
Vul dan het goede woord in.

Kies uit: fietst - gaan - schrijven - koopt -
lachen - lopen - was - ga

- 1 Ik wel eens naar het strand.
- 2 Wij langs het water.
- 3 jij wel eens af?
- 4 Wij oma een brief.
- 5 jullie mee naar Sonja?
- 6 Petra een zak dropjes.
- 7 Ahmed niet graag.
- 8 Zij om een stom grapje.

BLOK 9

1 Zoek het goede stuk erbij.

(samenstellingen)

Ik speel een *sportwedstrijd* in de *sportzaal* op *sportschoenen*.
Vul de goede stukjes in. Je kan elk stukje twee keer gebruiken.
Kies uit: zwem - schoen - zak - brood

- 1 Met eendoek kun je je tranen drogen.
- 2 Zet jij de volle vuilnis, op straat.
- 3 Zwemmen kun je leren in hetbad.
- 4 Als je het goed kan, mag je jediploma halen.
- 5 Haal jij zó nog een krenten,?
- 6 Leg het maar in detrommel.
- 7 Zijn je schoenen stuk? Breng ze naar demaker.
- 8 In diewinkel hebben ze ook veel sportschoenen.

2 Het regent.¹

(zinsvolgorde)

Haal de vraag uit de zinnen. Schrijf het verhaaltje in je schrift.

- 1 Regent het al de hele dag?
- 2 Liggen er plassen op straat?
- 3 Dragen de mensen regenjassen?
- 4 Hebben sommige kinderen kaplaarzen aan?
- 5 Stampen de jongens in een plas?
- 6 Maken ze iedereen nat?
- 7 Is het soms leuk als het regent?
- 8 Is er een leuk boek over de regen?

3 Anders gezegd.

(woordvorming)

Weet je het nog? Het lesje is *kort* - het *korte* lesje.

1 de baby is <i>dik</i>	de baby
2 de poes is <i>zacht</i>	de poes
3 het liedje is <i>leuk</i>	het liedje
4 de rok is <i>lelijk</i>	de rok

¹ Dat boek heet *Het regent, het zegent*, getekend door *Peter Spier*.
Misschien is het wel in de (school-)bibliotheek!

5 de som is *lastig*
 6 het verhaal is *kort*
 7 de soep is *heet*
 8 de patat is *zout*

de som
 het verhaal
 de soep
 de patat

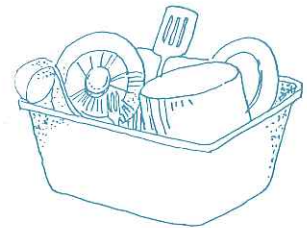
SAMEN

4 De betekenis is hetzelfde.

(synoniemen)

Sommige woorden betekenen precies hetzelfde.
 Denk maar aan *vriendelijk* - *aardig*; *boos* - *kwaad*.
 Lees dit lesje en vervang de schuingedrukte woorden.
 Kies uit: kort - de afwas - drie hoog - vies -
 glimt - snel - de televisie - de lampen

- 1 Patricia woont op *de derde verdieping*.
- 2 Mijn oom zit de hele dag voor *de buis*.
- 3 Na het eten moet ik *de vaat* doen.
- 4 In de winter gaat *de verlichting* vroeg aan.
- 5 Jouw schoenen zien er *vuil* uit.
- 6 Een nieuwe auto *glanst* mooi.
- 7 Met die fiets kun je *hard* fietsen.
- 8 De pauze duurt *niet zo lang*.

5 Wie doet het?

(voornaamwoorden)

In dit lesje moet je voor *hij* en *zij* zelf een naam verzinnen.
 Bij *hij* komt een jongensnaam, bij *zij* een meisjesnaam.

- 1 Hij komt te laat op school.
- 2 Zij eet graag drop.
- 3 Zij heeft twee zusjes.
- 4 Hij kan goed zwemmen.
- 5 Hij gaat met vakantie.
- 6 Zij woont bij mij in de straat.
- 7 Zij is mijn vriendinnetje.
- 8 Hij kan goed rekenen.

Blok 9

6* Weet je er nog meer?

(denkrelaties)

Familieleden: oom - tante -

Een oom en een tante zijn familieleden.

Je kunt de rij aanvullen met andere familieleden.

Familieleden: oom - tante - opa - oma - neefje -

In het volgende lesje moet je de rij aanvullen.

Probeer nog meer van dezelfde soort dingen te bedenken.

Vul er zoveel in als je weet.

vervoer : tram - bus -

groente : sla - bonen -

kleren : trui - broek -

meubels : tafel - kast -

bloemen : tulp - roos -

dieren : hond - kip -

sporten : schaatsen - schaken -

7* Zet de stukjes op de goede plaats.

(zinsvolgorde)

Zet de stukjes in de zin goed.

Denk eraan: elke zin begint met een hoofdletter!

1 wel eens - Heb je - gezien? - sneeuw

2 heel zacht - Sneeuwvlokjes - zijn

3 Ze vallen - naar beneden - heel langzaam

4 Op je hand - snel - smelten ze

5 een dikke laag - Soms - op straat - ligt er

6 Dan - kan je - maken - sneeuwballen

7 een sneeuwpop - van grote bergen sneeuw - maken -
Je kunt

8 tintelen - Je handen - van de sneeuw

1 Maak het kleiner.

(verkleinwoorden)

Een kleine boom is een boom*pje*.

De schuingedrukte woorden kun je kleiner maken door er *-pje* achter te schrijven.

1 Het *riem*. . . van mijn rugzak is stuk.

2 De poes ligt graag voor dat *raam*. . .

3 Mijn zusje zit vaak met haar *duim*. . . in haar mond.

4 Ik vind dat *film*. . . over Tom en Jerry erg leuk.

5 In die fles zit nog een *bodem*. . . limonade.

6 De kleuters gebruiken een *bezem*. . .

2 Welk woord kan weg?

(zinsstructuur)

In elke zin staat een woordje wat weg kan.

Je weet dan alleen iets minder.

Kijk maar: Ik heb een rode jas - Ik heb een jas.

Schrijf alleen de kortere zin in je schrift.

1 Ik houd van zure appels.

2 Ik kijk naar een spannende film.

3 Hij heeft een groot gat in zijn kies.

4 Mijn vader heeft een mooie auto.

5 Van oma krijg ik een lekker ijsje.

6 Zij gaf mij een harde stomp.

7 Malika heeft lange vlechten.

8 De juf heeft een rode pen.

9 Ozan heeft een blauwe trui aan.

10 Voor de deur ligt een nieuwe mat.

BLOK 10

3 Drie keer anders.

(zinsstructuur)

Verander telkens een stukje.

Kijk maar naar zin één.

1 In de dierentuin wonen veel beesten.

In Afrika wonen veel beesten.

In de dierentuin leven veel beesten.

In de dierentuin wonen veel roofdieren.

Doe dit ook met de volgende zinnen.

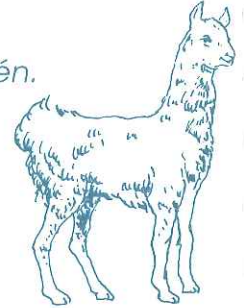
Schrijf alle vier de zinnen in je schrift, net zo als zin één.

2 De apen spelen in de bomen.

3 Tijgers lusten rauw vlees.

4 Dolfijnen springen in het water.

5 De lama's lopen achter een hek.

4 Naar Artis.

(tegenstellingen)

Je moet precies het omgekeerde invullen.

Kijk eerst of je het zelf weet.

Lukt dat niet, zoek dan bij Kies uit.

Kies uit: mak - planten - vrij - klein - hard - gratis - stil

1 Aan de kassa moet je *betalen*, het is niet

2 Het is vandaag niet *druk*, maar in Artis.

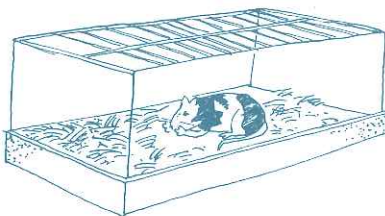
3 Sommige dieren zitten *in een kooi*, andere lopen rond.

4 Een tijger is *gevaarlijk*, de schapen zijn

5 Schapenwol is *zacht*, het schild van een schildpad is

6 Een olifant is *groot*, een cavia is

7 Een leeuw eet *vlees*, een steenbok eet

5 Alfabet.

Zet de dieren in de volgorde van het alfabet.

geit - tijger - poes - konijn - zebra - aap -
rat - cavia - eend - luipaard - schaap - beer

5* Probeer de volgende ook eens.

Je moet nu goed op de tweede letter letten.

egel - ezel - eend - pony - poes - panter - paard

6* Maak de zinnen langer.

(zinskern)

Maak de korte zin langer.

Schrijf eerst de korte zin op en daaronder de lange zin.

1 Ali koopt

Ali koopt een zak drop.

Ali koopt een zak drop bij de drogist.

2 Kasfa heeft

3 De juf geeft

4 Mama vindt

5 Anja denkt

SAMEN

7* Welk dier hoort er niet bij?

(denkrelaties)

In elk rijtje staat een beest, dat niet bij de andere beesten hoort. Soms eet het beest iets anders, soms woont het dier ergens anders of doet hij andere dingen.

1 poes - hond - geit - cavia

Een geit hoort er niet bij, want hij woont niet in huis.

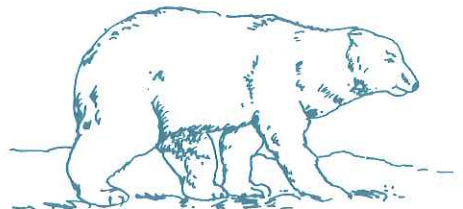
2 tijger - poes - panter - walvis

3 adelaar - parkiet - mus - duif

4 ijsbeer - olifant - poolvos - pinguin

5 aap - kakatoe - walvis - vogelspin

6 vlieg - mug - slak - wesp

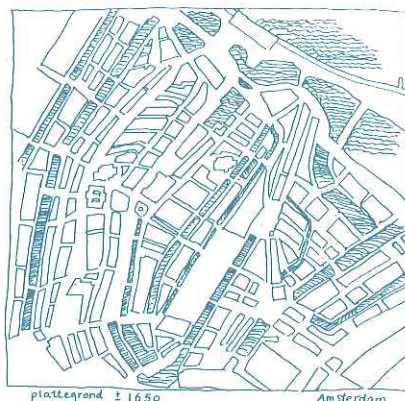
Blok 11

SAMEN

- 1 **Maak de zinnen los.** (zinnen onderscheiden)

*Schrijf het verhaal over. Begin elke zin met een hoofdletter.
Aan het eind van elke zin komt een punt.*

driehonderd jaar geleden was Amsterdam niet zo groot er woonden veel minder mensen om de stad waren muren en poorten 's avonds gingen de poorten dicht er zijn nog oude schilderijen waar je dat op kunt zien

- 2 **Maak er vrouwen van.** (woordvorming)

Een *kapper* is een man, een *kapster* is een vrouw.
Door *-ster* weet je, dat hem om een vrouw gaat.
Maak in de volgende zinnen van alle schuingedrukte woorden vrouwen. Maak in je schrift twee rijtjes.

kapper kapster

- 1 De *omroeper* vertelt wat er op de tv te zien is.
- 2 Die *zwemmer* heeft al vaak gewonnen.
- 3 Dat zijn snelle *schaatsers*!
- 4 Daar heb je de *schrijver* van dat leuke boek.
- 5 De *verkoper* verpakt het boek in mooi papier.
- 6 In dat ziekenhuis werken veel *verplegers*.

3 Zet in de goede rij.

(denkrelaties)

Maak drie rijtjes in je schrift. Zet elk woord in het goede vak.

Kies uit: Schoolplein - flat - tram - taxi - Stationsweg - fiets -
Kastanjeplein - ziekenhuis - Beatrixkade - auto -
school - benedenhuis - Koningsstraat - winkel -
bibliotheek - auto - Prinsengracht

Vervoer	Gebouw	Straat
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

4 Weet jij het?

(taalschat)

In het volgende lesje moet je het juiste woord kiezen.

Schrijf de zinnen goed in je schrift.

- 1 Als het hard regent noem je dat druppelen/gieten
- 2 Als het hard waait, noem je dat windstil/stormen
- 3 Als de kachel hard brandt, is hij lauw/heet
- 4 Als je wangen rood zijn, noem je dat vuurrood/roze
- 5 Als de deur hard dicht slaat, noem je dat keihard/zacht
- 6 Melk uit de ijskast is lauw/koud
- 7 's Nachts is het pikdonker/klaarlicht
- 8 Als iemand heel oud is, noem je dat piepoud/stokoud

Blok 11

5 Alfabet.

Zet in de goede volgorde:

Let op de tweede letter als er twee woorden met dezelfde beginletter zijn. Soms moet je ook naar de derde letter kijken.

tram - bus - fiets - auto - taxi - metro - brommer - trein -
step - driewieler - vrachtauto - bestelauto.

6* Zinnen maken.

(zinsstructuur)

Maak zinnen van de volgende stukjes.

Neem steeds uit elk rijtje een stukje.

Fadla	woont	een tekening
Ronnie	koopt	een verhaal
Marja	vertelt	een boekje
De juf	eet	op straat
Ali	leest	op driehoog
Murat	speelt	een boterham
Elmas	kleurt	een bos bloemen

7* Precies het omgekeerde

(tegenstellingen)

Vul het goede woord in. Je weet vast wel wat het moet zijn.

1 Een dorp is *klein*, een stad is

2 Op het plein staan *veel* auto's, in onze straat staan er

3 De straat waar ik woon is *smal*,
de straat van de school is

4 Mehmet is *verdrietig*, Carlos is

5 Een taxi rijdt vaak *hard*,
met een kinderwagen loop je

6 Die oude boom is *dood*,
die jonge boompjes nog.

7 Bij de nieuwe supermarkt is het erg *druk*,
bij de bakker is het nu erg

1 Maak er meer van.

(meervoud)

Eén kind - veel kinderen.

Achter sommige woorden moet je *-eren* schrijven
als je er meer van wil maken. Doe dat op de stipjes.

1 De kind. . . . spelen op het plein.

2 Onder die boom liggen nog oude blad. . . .

3 Voor het eten heb ik ei. . . . nodig.

2 Het zusje van mijn vriendje.

(persoonsvorm)

Schrijf het verhaaltje over en vul de woorden in.

Kies uit: heeft - kan - is - was - deed - kneep - praatte - moest

1 Gisteren ik bij mijn vriendje.

2 Hij een klein zusje.

3 Zij nog niet goed zitten.

4 Zij heel lief.

5 Ik tegen haar.

6 Daar ze om lachen.

7 Ze in mijn wang.

8 Maar dat geen pijn.

Blok 12

3 Wat kun je doen met . . .

(taalschat)

Schrijf de zinnen in je schrift en vul het goede woord in.

Kies uit: scheppen - naaien - snijden - schrijven - eten -
kammen - boren - knippen - schaven - tekenen

1 Met een mes kun je

2 Met een schaar kun je

3 Met een boor kun je

4 Met een naald kun je

5 Met een pen kun je

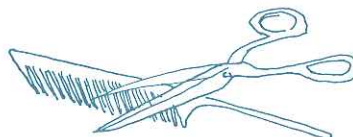
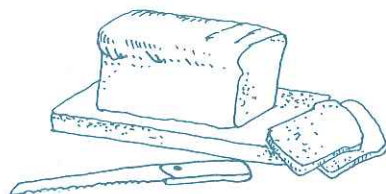
6 Met een lepel kun je

7 Met een kam kun je je haar

8 Met een schep kun je

9 Met een potlood kun je

10 Met een schaaf kun je

4 Een verhaal over mijn grote zus.

(zinsvolgorde)

In de volgende zinnen staan de stukjes weer door elkaar.

Begin elke zin met een hoofdletter.

1 getrouwd - vorig jaar - mijn oudste zus - is

2 een groot feest - dat - was

3 veel familie - was - er

4 mijn tante uit Turkije - ook - er - was

5 heeft - mijn zus - gekregen - een baby - vorige week.

6 een klein jongetje - is - het

7 meteen - wij zijn - gaan kijken

8 mocht - ik - vasthouden - hem - even

9 begon - hij - te huilen - hard

10 gaf - hem - ik - gauw - aan zijn moeder - terug

5 Een jongen of een meisje?

(voornaamwoorden)

Vul voor de namen *hij* of *zij* in.

- 1 Leest Fatima graag?
Leest *zij* graag?
- 2 Carla heeft een nieuwe bal.
- 3 Peter voetbalt graag.
- 4 Milton vindt zwemmen leuk.
- 5 Janna kan goed tekenen.
- 6 Sonja past vaak op.
- 7 Ahmed heeft veel lego.
- 8 Karima heeft een nieuw badpak.

6 Alfabet.

Zet de volgende woorden in de volgorde van het alfabet.

oom - tante - neef - nicht - vader - moeder - broer - zus -
oma - opa - schoonzus - zwager - peettante - peetoom

BLOK 12

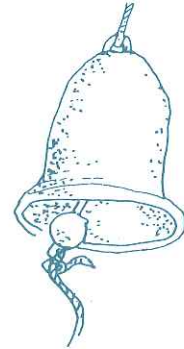
7* Gezegdes.

(figuurlijk taalgebruik)

Zoek de stukken van de volgende spreekwoorden bij elkaar.
Schrijf de spreekwoorden in je schrift en
schrijf de betekenis erbij.

- 1 Als je A zegt,
- 2 Hij zuigt dat
- 3 Je hebt de klok horen luiden,

- a maar je weet niet waar de klepel hangt.
b uit zijn duim.
c moet je ook B zeggen.

Dat betekent:

- * Als je aan iets begint, moet je het ook afmaken .
- * Je hebt wel een idee waar het over gaat,
maar hoe het precies zit, weet je niet.
- * Hij verzint maar wat.

8* Wat doen ze?

(persoonsvorm)

Zoek het goede woord bij de volgende zinnen.
Kies uit: speelt - komt - keek - vond - spelen -
komen - keken - vonden

- 1 Wij vaak tikkertje.
- 2 Mehmet niet vaak op straat.
- 3 De dokter bij mijn zieke broertje.
- 4 Sonja en Ellen te laat op school.
- 5 Ik gister een kwartje op straat.
- 6 je ouders je rapport mooi?
- 7 Vorige week we op school naar de tv.
- 8 Karin goed uit met oversteken.

1 Nieuwe woorden maken.

(samenstellingen)

Als iemand heel doof is, noem je dat *stokdoof*.

Maak in dit lesje de woorden af.

1 Als iemand heel *lief* doet, noem je dat poes-. . . .

2 Als iets heel *hard* is, noem je dat kei-. . . .

3 Als je heel *stil* bent, ben je muis-. . . .

4 Iets wat heel *klein* is, noem je piep-. . . .

5 Iets wat heel *recht* is, noem je kaars-. . . .

6 Soms is de lucht zo *grijs* als lood. Dat heet lood-. . . .

7 Sommig eten is heel *vet*. Dat noem je modder-. . . .

2 Zinnen in de war.

(zinsvolgorde)

Maak in het verhaaltje de zinnen weer goed.

Elke zin begint met een hoofdletter en eindigt met een punt.

1 op straat - het - een bende - is

2 zijn - de vuilniszakken - door honden - stukgebeten

3 ligt - overal - het afval

4 is - boos - de buurvrouw

5 niet - zij - van - houdt - troep

6 moppert - ze - de hele tijd

7 alles - opnieuw - stopt - ze - in een vuilniszak

8 ze - daarna - de stoep - veegt

9 ziet - er - de straat - weer - uit - schoon

Blok 13

3 Kies het goede woord.¹

(persoonsvorm)

Lees de volgende zinnen en vul het goede woord in.

Kies uit: weet - ziet - verzinnen - mag - gehoord -
gaat - kun - gezien

- 1 Heb je wel eens een raar liedje?
- 2 Het over een Blauwbilgorgel.
- 3 jij wat dat is?
- 4 Ik heb hem nog nooit
- 5 Je zelf verzinnen hoe hij eruit ziet.
- 6 Dan je hem zelf tekenen.
- 7 En zo jouw fantasiebeest er dan uit.
- 8 Leuk hè, om zelf iets te

4 Weet je nog meer?

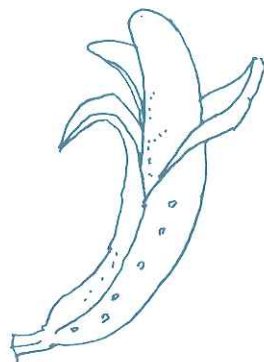
(denkrelaties)

fruit: appels - peren -

Je kunt dit rijtje aanvullen met andere vruchten zoals
bananen - druiven

Probeer in ieder geval nog twee van dezelfde dingen
te verzinnen. Meer mag ook. Vijf is genoeg.

roofdieren	: tijger - poes -
speelgoed	: lego - blokken -
knikkers	: bonk - kogel -
schoenen	: laars - sandaal -
huizen	: flat - bejaardenhuis -
feesten	: kinderfeest - Sinterklaas -

5 Alfabet.

Zet de volgende woorden in de goede volgorde.

Let goed op: als twee woorden met dezelfde letter beginnen,
moet je ook naar de tweede letter kijken.

¹ De Blauwbilgorgel is een gedicht van Cees Buddingh.

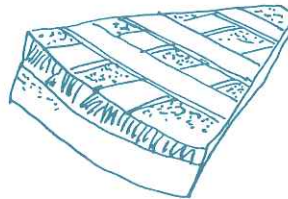
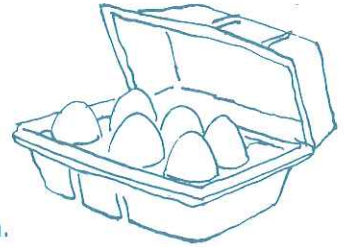
hei - bos - bomen - strand - zee - duinen - weiland -
heuvels - rivier - beek - kanaal - meer - dijk

6* Maak er meer van.

(meervoud)

Je moet nu zelf bedenken wat je achter de schuingedrukte woorden moet schrijven. Kies uit: -s, -en, -eren.

- 1 In deze klas zitten veel *kind*. . . .
- 2 Heb je de *boek*. . . al gepakt?
- 3 Iedereen moet zelf *stift*. . . meenemen.
- 4 Je hebt een hamer en *spijker*. . . nodig.
- 5 Je hebt vergeten de *lepel*. . . neer te leggen.
- 6 Voor die cake heb je vier *ei*. . . nodig.
- 7 De *jas*. . . horen in de gang.
- 8 Vind je mijn *oorbel*. . . mooi?
- 9 Vind jij *dadel*. . . lekker?
- 10 Ik houd meer van *vijg*. . . .

7* Schoolreisje.

(zinsvolgorde)

Schrijf het verhaaltje goed in je schrift.

- 1 naar de Efteling - met schoolreisje - we gaan.
- 2 heel vroeg - we moeten - dan - met de bus.
- 3 ik hoef - niet te zien - de sprookjes.
- 4 in de reuzeschommel - ik wil - meteen.
- 5 ook - ik wil - in de achtbaan.
- 6 dat - Tim durft - niet.
- 7 vind ik - dat - kinderachtig.
- 8 Tim hoeft - van de juf - niet .
- 9 op mij - een beetje boos - de juf was.
- 10 niet meer - ik mag - Tim - plagen.

Blok 14

1 Maak het kleiner.

(verkleinwoorden)

De volgende woorden maak je kleiner door er *-etje* achter te schrijven.

Let op, de laatste letter van het woord moet je twee keer opschrijven: man - mannetje

- 1 Heb jij een kam. . . . bij je?
- 2 Lief hè, zo'n klein lam. . . .
- 3 Ik wil ook een kom. . . . vla.
- 4 Rol dat bal. . . . eens hier heen.
- 5 Dat som. . . . vind ik heel makkelijk.
- 6 Geef mij dat gum. . . . eens aan.
- 7 Is er nog melk in dat kan. . . .?
- 8 Vandaag schijnt er een waterig zon. . . .
- 9 Ons huis heeft een klein balkon. . . .
- 10 Bij sommige lesjes staat een ster. . . .

2 Kranten bezorgen.

(zinsvolgorde)

Schrijf de zinnen goed in je schrift. Je krijgt dan een verhaaltje.

- 1 zestien jaar - Mehmet - is
- 2 een krantenwijk - hij - heeft
- 3 vroeg op - moet - hij - elke dag
- 4 hij - om half zeven - begint
- 5 zwaar - zijn tas - is
- 6 erg veel - er - kranten - zitten - in
- 7 bezorgd - moeten - zij - allemaal - worden
- 8 Mehmet - heel veel - ziet - brievenbussen
- 9 is - om half acht - hij - klaar
- 10 voor een brommer - hij - spaart

3 De schoolkrant.

(zinsvolgorde)

Schrijf dit verhaal over.

Begin steeds met de schuingedrukte woorden. Alleen bij vraagzinnen komt aan het eind van de zin een vraagteken.

- 1 Jullie klas *heeft* wel eens een schoolkrant gemaakt.
- 2 Je *weet* nog hoe dat ging.
- 3 Kijk je *eerst* wie er mee doen?
- 4 Sommige kinderen *kunnen* leuke verhaaltjes schrijven.
- 5 Maken *zij* een leuk kort verhaaltje?
- 6 Kunnen *andere kinderen* een tekening maken?
- 7 Moet *je* nu al het materiaal ordenen?
- 8 Doe je *dit* met meer kinderen?
- 9 Ga je *daarna* de krant stencillen?
- 10 Moet *de krant* nu uitgedeeld worden?

4 **Precies het omgekeerde.** (tegenstellingen)

Kies uit: weinig - saai - ochtend - vervolg -
snel - dik - kleuren - vrolijk

- 1 Er zijn *avondkranten* enkranten.
- 2 Meestal staan daar *zwart-wit* foto's in, soms-foto's.
- 3 Sommige tijdschriften zijn *dun*, andere zijn heel
- 4 Dit tijdschrift is heel *leuk*, dat vind ik
- 5 Vroeger las ik veel *korte* verhalen,
nu lees ik liever-verhalen.
- 6 Dit liedje klinkt erg *treurig*, dat liedje klinkt erg
- 7 In groep 3 lees je nog *langzaam*, in groep 5 lees je
- 8 In makkelijke boekjes staan *veel* plaatjes,
in moeilijkere boeken staan plaatjes.

5 **Alfabet.**

Zet de volgende woorden in de goede volgorde.

krant - pagina - tijdschrift - clubblad - brief - boek -
stripboek - folder - reclameboekje - maandblad - tv-gids

Blok 14

SAMEN

6* Maak het kleiner!

(verkleinwoorden)

Maak in je schrift drie hokken.

Maak elk woord kleiner en schrijf het dan in de goede rij.

-je	-pje	-tje	-etje
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			

appel - peer - boterham - brood - korst - kind - huis -
 tafel - stoel - kom - bloem - beer - konijn - geit - tak -
 hek - emmer - boom - tuin - sloot - straat - plein - zandbak -
 bank - ring - wandelwagen - boodschappentas - bel -
 trap - deur - mat

7* Wat doen ze?

(persoonsvorm)

Vul in de volgende zinnen het goede woord in.

Kies uit: leest, eet, gaat, lezen, eten, gaan

1 Mijn vader elke avond de krant.

2 Op school de juf een leuk boek voor.

3 Wij altijd een kwartier in ons boek.

4 Tanja meestal bruin brood.

5 Katten graag vlees.

6 Met een verjaardag we altijd heel lekker.

7 Thea en Birsal zwemmen.

8 Mijn moeder nooit naar de film.

9 je tante mee naar de markt?

SAMEN

1 Zoek het meervoud.

(meervoud)

In het volgende verhaaltje staan sommige woorden in het meervoud. Zoek die op en schrijf ze in het juiste rijtje.

-en	-s	-eren
.....		
.....		
.....		
.....		

- 1 Bij ons in straat worden *huizen* opgeknapt.
- 2 Er woonden veel *mensen*. Zij moesten verhuizen.
- 3 Twee *vriendjes* van mij zijn ook verhuisd.
- 4 De *werkmannen* zetten hoge *hekken* om de *huizen*.
- 5 Alle *ruiten* werden stukgemaakt.
- 6 Dat deden ze met grote *hamers*.
- 7 De rommel werd in grote *bakken* gegooid.
- 8 Grote *auto's* kwamen die *bakken* legen.
- 9 Meestal stonden er veel *kinderen* te kijken.
- 10 Nu zijn de *schilders* bezig om de *deuren* te verven.
- 11 Die krijgen mooie *kleuren*: geel en blauw.
- 12 Het wordt mooi in onze straat.

2 Wat doe ik voor werk?

(taalschat)

- 1 Ik verkoop ijsjes. Ik ben
- 2 Ik let op mensen die zwemmen. Ik ben ..
- 3 Ik vis op haring. Ik ben
- 4 Ik knip haren. Ik ben
- 5 Ik verf deuren en ramen. Ik ben
- 6 Ik zing liedjes. Ik ben
- 7 Ik schrijf boeken. Ik ben
- 8 Ik veeg de straat schoon. Ik ben

Blok 15

3 Maak de zinnen weer goed.

(zinsvolgorde)

De stukken in de volgende zinnen staan door elkaar.

Zet ze in de goede volgorde.

Begin elke zin met een hoofdletter.

1 vakantie - bijna - het is

2 we maken - lesjes - nog wel

3 veel tijd - er is - om spelletjes - te doen

4 met mooi weer - naar het park - met gym - we gaan

5 we spelen - lang buiten - soms

6 de meester - veel - leest - voor

7 volgende week - ons rapport - we krijgen

8 zes weken - we hebben - vrij.

4 Met vakantie!

(taalschat)

Lees de zinnen door. Kies het goede woord.

Schrijf het verhaaltje goed in je schrift.

1 Wij moeten nog twee weken/nachten naar school.

2 Dan begint/eindigt de vakantie.

3 Het taalboek is bijna uit/op.

4 We werken niet meer zo langzaam/hard.

5 Mijn koffer is al uitgepakt/ingepakt.

6 Ik neem mijn badpak/wanten mee.

7 We gaan drie kwartier/weken naar Frankrijk.

8 We gaan kamperen in een hotel/tent.

9 We hebben dat vorig/volgend jaar ook gedaan.

10 Ik heb er erg weinig/veel zin in.

5 Wat hoort er niet bij?

(denkrelaties)

Schrijf alleen de woorden op die bij het woord vooraan horen.

zomer	: strand - heet - ijskar - skibroek
ijskar	: ijsman - hoorn - emmertje - bolletjes
strand	: brug - duinen - zee - emmertje
stad	: huizen - koelen - drukte - verkeer
sportveld	: doelpalen - kleedkamers - roltrap - kantine
wedstrijd	: publiek - partijen - kleedkamer - doelpunt

6 Alfabet.

Zet de volgende woorden in de goede volgorde.

Als er meer woorden met dezelfde letter beginnen,

moet je goed naar de tweede letter kijken.

In dit lesje moet je ook nog naar de derde letter kijken

(en bij twee woorden zelfs naar de vierde letter!).

stad - straten - plein - stoep - fietsers - auto's - stoplichten -
politie - ziekenauto - brandweerauto - sirene - markt - drukte

Blok 15

7* Maak van alle mannen vrouwen.

(woordvorming)

Maak van alle schuingedrukte woorden vrouwen.

Kies uit : -es, -in, -ster

1 De *kunstenaar* heeft een standbeeld gemaakt.

2 Mijn *vriend* komt straks bij me spelen.

3 Die *kapper* heeft mijn haar te kort geknipt.

4 In dat restaurant werkt een goede *kok*.

5 Die *zanger* is erg beroemd.

6 Pas op voor een *leeuw* met jongen!

7 De *handballers* wonnen drie wedstrijden.

8 De *koning* woont in een mooi paleis.

9 Een *zwerver* heeft geen huis.

10 De politie heeft de *dader* te pakken.

SAMEN

8* Waar hoort het bij?

(denkrelaties)

De volgende woorden kun je op verschillende manieren bij elkaar zoeken.

Bijvoorbeeld: *ijs* hoort bij *zomer*, maar ook bij *snoep*.

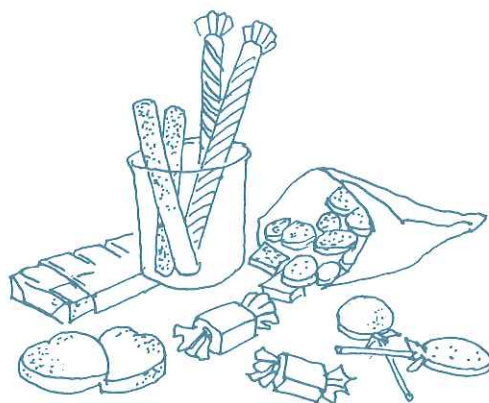
Kies uit: badpak - ijs - zand - jurk - appel - meloen - zon -

boot - banaan - taxi - mars - broek - vakantie -

zoutjes - appel - citroen - zee - fiets - sok - auto -

drop - reizen - schep

zomer	:
strand	:
snoep	:
kleding	:
fruit	:
vervoer	:

OVERZICHT DEELVAARDIGHEDEN

MORFOLOGIE

SAMENSTELLINGEN

BLOK 1	OEF. 1
BLOK 3	OEF. 6*
BLOK 4	OEF. 1
BLOK 8	OEF. 6*
BLOK 13	OEF. 1

WOORDVORMING

BLOK 1	OEF. 2
BLOK 4	OEF. 2
BLOK 9	OEF. 3

VROUWELIJKE VORM

BLOK 3	OEF. 1
BLOK 7	OEF. 1
BLOK 11	OEF. 2
BLOK 15	OEF. 7*

VERKLEINWOORDEN

BLOK 2	OEF. 1
BLOK 5	OEF. 1
BLOK 7	OEF. 6*
BLOK 10	OEF. 1
BLOK 14	OEF. 1
BLOK 14	OEF. 6*

MEERVOUDEN

BLOK 5	OEF. 7*
BLOK 6	OEF. 1
BLOK 8	OEF. 1
BLOK 12	OEF. 1
BLOK 13	OEF. 6*
BLOK 15	OEF. 1

TRAPPEN VAN VERGELIJKING

BLOK 6	OEF. 2
--------	--------

WOORD- EN ZINSBETEKENIS

TEGENSTELLINGEN EN SYNONIEMEN

BLOK 1	OEF. 5
BLOK 9	OEF. 4
BLOK 4	OEF. 7
BLOK 4	OEF. 4

OVERZICHT DEELVAARDIGHEDEN

TEGENSTELLINGEN EN SYNONIEMEN

BLOK 9	OEF. 4
BLOK 10	OEF. 4
BLOK 11	OEF. 7*
BLOK 14	OEF. 4

DENKRELATIES

BLOK 1	OEF. 7*
BLOK 2	OEF. 4
BLOK 3	OEF. 5
BLOK 5	OEF. 5
BLOK 6	OEF. 7*
BLOK 7	OEF. 5
BLOK 9	OEF. 6*
BLOK 10	OEF. 7*
BLOK 11	OEF. 3
BLOK 13	OEF. 4
BLOK 15	OEF. 5
BLOK 15	OEF. 8*

VOORNAAMWOORDEN

BLOK 3	OEF. 4
BLOK 6	OEF. 5
BLOK 9	OEF. 5
BLOK 12	OEF. 5

TAALSCHAT

BLOK 2	OEF. 5
BLOK 4	OEF. 5
BLOK 7	OEF. 4
BLOK 8	OEF. 4
BLOK 11	OEF. 4
BLOK 12	OEF. 3
BLOK 15	OEF. 2
BLOK 15	OEF. 4

FIGUURLIJK TAALGEBRUIK

BLOK 8	OEF. 5
BLOK 12	OEF. 7*

ZINSSTRUCTUUR

ZINSKERN EN ZINNEN KORTER OF LANGER MAKEN

BLOK 1	OEF. 3
BLOK 3	OEF. 7*
BLOK 4	OEF. 6*
BLOK 6	OEF. 3
BLOK 10	OEF. 6*

OVERZICHT DEELVAARDIGHEDEN

ZINSVOLGORDE EN ZINNEN VRAGEND MAKEN

BLOK 1	OEF. 4
BLOK 2	OEF. 2
BLOK 4	OEF. 4
BLOK 5	OEF. 6*
BLOK 6	OEF. 4
BLOK 7	OEF. 2
BLOK 9	OEF. 2
BLOK 9	OEF. 7*
BLOK 12	OEF. 4
BLOK 13	OEF. 2
BLOK 14	OEF. 2
BLOK 14	OEF. 3
BLOK 15	OEF. 3

PERSOONSVORM EN ENKEL- EN MEERVOUD

BLOK 2	OEF. 3
BLOK 2	OEF. 6*
BLOK 3	OEF. 3
BLOK 5	OEF. 3
BLOK 7	OEF. 3
BLOK 8	OEF. 3
BLOK 8	OEF. 7*
BLOK 12	OEF. 2
BLOK 12	OEF. 8*
BLOK 13	OEF. 3
BLOK 14	OEF. 7*

ZINSSTRUCTUUR

BLOK 1	OEF. 6*
BLOK 3	OEF. 2
BLOK 5	OEF. 2
BLOK 6	OEF. 6*
BLOK 7	OEF. 7*
BLOK 10	OEF. 2
BLOK 10	OEF. 3
BLOK 11	OEF. 6*

ZINNEN ONDERSCHIEDEN

BLOK 4	OEF. 3
BLOK 8	OEF. 2
BLOK 11	OEF. 1

ALFABET

BLOK 10	OEF. 5
BLOK 11	OEF. 5
BLOK 12	OEF. 6
BLOK 13	OEF. 5
BLOK 14	OEF. 5
BLOK 15	OEF. 6

